

BO‘LAJAK JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHILARINI INNOVATSION FAOLIYATGA TAYYORLASH ORQALI KASBIY SALOHIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

Karimova Gulhayo Botirjon qizi

O‘zbekiston davlat jismoniy tarbiya va sport universiteti
Farg‘ona filiali o‘qituvchisi

ANNOTATSIYA

Hozirgi kunda jahon tajribasidan ko‘rinib turibdiki, ta‘lim jarayoniga yangi, zamonaviy o‘qitish uslub va vositalari jadal kirib, ulardan samarali foydalanilmoqda. Mamlakatimizda ta‘lim tizimida zamonaviy texnologiyalardan samarali foydalanish tizimi o‘quvchilarning kelajakda tajribali mutaxassis, o‘z kasbining fidoyisi bo‘lib yetishishiga xizmat qilmoqda. Ushbu maqola bo‘lajak jismoniy tarbiya o‘qituvchilarini innovatsion faoliyatga tayyorlash orqali kasbiy salohiyatni oshirish mexanizmlari haqida ma‘lumot beradi.

Kalit so‘zlar: Jismoniy tarbiya, harakat, kadrlar, jismoniy madaniyat, sport, mashq, innovatsion.

Mamlakatimizda jismoniy madaniyat ta‘limi va tarbiyasi jarayonida bo‘lajak jismoniy madaniyat bakalavrlarini kasbiy nazariy va kasbiy amaliy tayyorgarligini davlat ta‘lim standartlari talablari asosida amalga oshirish va uni hal etishni maqsad qilgan, maqsadli vazifalarni hal etadi.

Jismoniy tarbiya va sportni rivojlantirishga alohida e‘tibor qaratilayotgan bir paytda sport murabbiylari, jismoniy tarbiya o‘qituvchilari malakasini oshirish, murabbiylik faoliyati bilan shug‘ullanish istagida bo‘lgan sportchilarni qayta tayyorlash ishlari qanday davom etmoqda? Jismoniy tarbiya va sport vazirligi huzuridagi Jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarini ilmiy-uslubiy ta‘minlash, qayta tayyorlash va malakasini oshirish markazi qanday amaliy ishlarni amalga oshiradi?

Jismoniy tarbiya va sport mutaxassislarini qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish jismoniy tarbiya va ommaviy sportni rivojlantirishning muhim omillaridan biridir. Chunki pedagog kadrlar tayyorlash jarayonida sohadagi eng so‘nggi yangiliklarni o‘rganadi, kadrlar tayyorlashda zamonaviy innovatsion texnologiyalarni qo‘llashni o‘rganadi va qayta tayyorlash kurslaridan o‘tgan mutaxassis bo‘lmagan xodim tayyor xodimga aylanadi.

Zamonaviy kasb-hunar pedagogik ta'limning muhim kamchiliklaridan biri uning bo'lajak o'qituvchilarning ijodiy salohiyatini, jumladan, jismoniy madaniyatni rivojlantirishga ta'sirining sustligidir. Zamonaviy oliy ta'lim muassasalari professor-o'qituvchilari faoliyatining tahlili shuni ko'rsatadiki, ularning ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirishga qaratilgan pedagogik amaliyot darajasi yetarli emas.

Aksariyat o'qituvchilarning kelajakdagi kasbiy-pedagogik faoliyatida ijodiy ish tizimi, o'quvchilarning algoritmik harakatlariga yo'naltirilgan stereotiplar va usullar ustunlik qiladi. Shuning uchun ham jismoniy tayyorgarlikni amalga oshiruvchi pedagogika oliy ta'lim muassasalarining eng muhim vazifalaridan bo'lib, ta'lim o'qituvchilari – bo'lajak o'qituvchilarda ijodkorlikni rivojlantirish, ularning ijodiy salohiyatini oshirish, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy va pedagogik faoliyatiga ijodkorlik elementlarini qo'shishdir. U foydalanishga tayyorgarlikdan iborat.

Jismoniy tarbiya o'qituvchisining ijodkorligi deganda biz o'qituvchining ta'lim jarayonida yuzaga keladigan pedagogik vazifalarning turli yechimlari uchun o'ziga xos, o'ziga xos, innovatsion g'oyalarni yaratish qobiliyatining umumiy sifatini tushunamiz. Bu o'qituvchining pedagogik muammoni o'z vaqtida ko'ra olishi, uni hal etishning ijodiy yo'llarini ishlab chiqishi, ma'lum bir qolip bo'yicha emas, balki o'ziga xos tarzda harakat qilishi bilan tavsiflanadi. Bo'lajak jismoniy tarbiya o'qituvchilarining ijodiy tafakkurini rivojlantirishning asosiy shartlaridan biri ta'lim jarayonini o'quvchi shaxsiga, uning shaxsiy xususiyatlari, mayl va intilishlarini hisobga olgan holda yo'naltirishdir. Ya'ni, o'quvchilarning kasbiy pedagogik ta'limi, birinchi navbatda, shaxsning individual fazilatlariga qaratilgan ijodiy o'qitishning turli xil yondashuvlaridan foydalanishni o'z ichiga oladi.

Jismoniy tarbiya darslarida talaba quyidagilarni bilishi kerak:

- yuklash normasini bilish, aniq vazifalarni hal qilish uchun shakl va uslublar vositalarini tanlash;
- jismoniy ta'lim-tarbiya;
- asosiy ish rejalarini tuzish va ularni jismoniy faoliyatning turli bosqichlarida hisobga olish ta'lim;
- o'quvchilarning o'quv natijalarini aniqlash, muvaffaqiyatlarini baholash, uyg'unlashtirish va yo'naltirish talabaning mustaqil ishlashi;
- ta'lim muassasalari ishini nazorat qilish;
- ommaviy tadbirlar rejasini, musobaqalar to'g'risidagi nizomni ishlab chiqish, ularni amalga oshirish va tashkilot;
- maktab o'quvchilari bilan jismoniy tarbiya sohasida olib borilayotgan ishlar sifatini oshirish maqsadida bolalar ijtimoiy tashkilotlari, oila va maktab kuchlarini birlashtirish;

➤ o‘qitish texnikasi bilan bog‘liq maxsus moslama va asboblardan foydalanish;

➤ yangi pedagogik texnologiya asoslarini egallash va ulardan amaliyotda foydalanish.

Jismoniy tarbiyaning pedagogik jarayon shaklidagi umumiy qonuniyatlari jismoniy tarbiya nazariyasining o‘rganish predmeti hisoblanadi. Umumiy qoidalar deganda aholining har qanday tabaqasi: bolalar, o‘smirlar, yoshlar, o‘rta yoshlilar, kattalar va qariyalar, shuningdek jismoniy mashqlar bilan endigina shug‘ullanayotganlar, malakali sportchilar jismoniy tarbiyasining alohida jihatlari tushuniladi.

Jismoniy rivojlanish - bu inson tanasining funktsiyalari va shakllaridagi o‘zgarishlarni bosqichma-bosqich aniqlashdan iborat shifo jarayoni. Rivojlanishning o‘shida uch fazani ajratib ko‘rsatish mumkin: rivojlanish darajasining oshishi, nisbiy barqarorlik va inson jismoniy imkoniyatlarining asta-sekin pasayishi. Eng kuchli rivojlanish maktabgacha va kichik maktab yoshida sodir bo‘ladi va maktab ta‘limining barcha davrlarida davom etadi. Jismoniy rivojlanish ob‘ektiv biologik qonuniyatlarga bo‘ysunadi. Bu qonuniyatlarning eng muhimi atrof-muhit va organizm rivojlanishining birligi qonunidir.

Talaba bolalarning dam olishini tashkil etishi, mustaqil ish va mehnatni, o‘qish sharoitlarini hisobga olishi kerak.

Jismoniy rivojlanish uchun sharoit yaratish iqtidorli bolalarni tanlash imkoniyatini beradi.

Chunki iste’dod avloddan-avlodga o‘tadi. Shuning uchun har bir talaba ham yuqori sport natijalariga erisha olmaydi. Biroq, har bir ishchi maqsadga yo‘naltirilgan mashg‘ulotlarda muntazam va vijdonan ishtirok etish sharoitida o‘zining jismoniy rivojlanishini ta‘minlashi mumkin, ammo tanani himoya qilish va mehnatda munosib muvaffaqiyatlarga erishish uchun sharoit yaratish kerak.

Bunday rivojlanishga erishish uchun “Jismoniy tarbiya” deb nomlangan maxsus yo‘naltirilgan va tashkil etilgan tadbirlardan foydalaniladi.

Jismoniy tarbiya shaxsni irodali, axloqiy, funksional, morfologik jihatdan takomillashtirishga qaratilgan pedagogik jarayon bo‘lib, uning maqsadi o‘quvchilarni mehnat va Vatan himoyasida eng yaxshi natijalarga erishish uchun ko‘nikma, malaka va maxsus bilimlar bilan qurollantirishdir. Jismoniy tarbiya bilan bog‘liq aniq vazifalardan kelib chiqib, uning ikki tomonini, masalan, jismoniy tarbiya va jismoniy sifatlar tarbiyasini ko‘rib chiqish mumkin.

Jismoniy tarbiya keng ma‘noda “ta‘lim” deb nomlanuvchi umumiy pedagogik tushunchaning bir qismi bo‘lib, ta‘lim jarayonida ta‘lim, bilim (tarbiya) vazifalari

ta'lim usullariga muvofiq amalga oshiriladi yoki o'z-o'zidan amalga oshiriladi.

Harakatga tayyorlash (o'rgatish) - bu asosiy mazmuniga ko'ra jismoniy bilim (tarbiya) berish, ya'ni odamni o'z harakatlarini oqilona boshqarishni, uning tahlili bo'yicha nazariy bilimlarni egallashni va shu yo'l bilan olingan bilimlarga asoslanib, hayotiy zarur ko'nikma va malakalar zaxirasini boyitish va ular haqida nazariy bilimlarni egallash degani. Inson hayoti davomida egallagan va to'plagan harakat zahiralari va imkoniyatlaridan oqilona foydalana olishi uchun o'z tanasining tarbiyasi haqida bilimga ega bo'lishi zarur.

Jismoniy madaniyat muayyan tarixiy sharoitlarning mahsulidir. Har bir ijtimoiy-iqtisodiy tuzilmada jamiyat a'zolarining tana madaniyati o'z davri uchun xarakterlidir va butun xalqning boyligi va mulki shaklida shaxsning har tomonlama kamolotini ta'minlovchi vosita bo'lib qoladi. Jamiyat taraqqiyotining muayyan davri yoki uning majburiy sharti.

Jismoniy madaniyat - bu jamiyat a'zolarining jismoniy kamolotiga erishish uchun maxsus vositalar, usullar va shart-sharoitlarni yaratish va ulardan oqilona foydalanishdagi yutuqlar majmuidir. Jismoniy madaniyat nazariyasining asosiy tushunchalari orasida jismoniy madaniyat keng, qamrovli tushunchadir. Jismoniy tarbiya va sport tushunchalari jismoniy madaniyat tushunchasining tarkibiy qismi sifatida o'z yo'nalishlariga ega bo'lgan pedagogik jarayonlarni o'zida mujassam etgan. Jismoniy madaniyat va pedagogika institutlarining jismoniy tarbiya fakultetlari talabalari uchun yozgan o'quv qo'llanmalarida bu tushunchaning ta'rifi quyidagicha ifodalangan: "Jismoniy madaniyat insoniyat jamiyati a'zolarining jismoniy tarbiyasi uchun yaratilgan va foydalaniladigan moddiy va ma'naviy resurslar yig'indisidir".

Bugungi kunga kelib bu vazifa Respublika aholisining jismoniy tayyorgarligini belgilovchi "Alpomish va Barchinoy" salomatlik testining talab va normalarini taqdim etish orqali nazoratga olingan.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI: (REFERENCES)

1. Abdullaev. "Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi" (1-jild) / Toshkent / "NAVRO'Z" nashriyoti, 2017. - 392 bet.
2. Abdumalikov R. Eshnazarov J. "Jismoniy tarbiya va sport tarixi". O'quv qo'llanma Toshkent 1993 yil.
3. Yarashev KD "Jismoniy tarbiya va sport boshqarmasi". O'quv qo'llanma, Toshkent tibbiyot Abu Ali Ibn Sino nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi, 2002 y.
4. Yunusova Yu.M. "Jismoniy madaniyat nazariyasi va metodikasi". Uchebnoe posobiya Toshkent UzGosIFK 2007g.
5. Soyibnazarov.A.I. [The Purpose, Objectives And Status Of Training School](#)

Teachers Using An Online Platform. JournalNX, 2020.

6. Soyibnazarov.A.I. Development of Study Skills in the Development of School Teachers on the Basis of Public Online Open Courses. International Journal on Orange Technologies, 2020.

7. Soyibnazarov.A.I. Ta'limda yangicha yondashuv tahlili: Smart Ta'lim. Научный журнал Ферганского государственного университета, 2023 г.

8. Soyibnazarov.A.I. Use of computer programs in solving physics problems. Academicia: An International Multidisciplinary Research Journal 13 (8), 2023.